

fortalt - sýtt fyri at skriva undir roknskapin, tað er, at teir góðtøku hann ikki. Slíkt eigur sambært bankalógini straks at fáa avleiðingar. Tá ið danska bankaeftirlitið at enda tók sær um reiggj og koyrdi hann á navarin í 1952, tá kom búskaparligur stígur í Føroyum, og vinnulívið raknaði ikki við aftur fyrr enn fleiri ár seinni (60 milliónagrunnurin). Tá gjørdi danska bankaeftirlitið ikki skyldu sína, tí teir skuldu sjálvandi havt talað at og steðgað óregluligu framferðini í góðari tíð, áðrenn bankin kollsigldi.

Tað sær ikki mætari út, enn at søgan endurtekur seg, tí júst tað sama hendir so aftur í októbur 1992. Bankaeftirlitið gjørdi ikki skyldu sína. So seint sum á sumri í 1992 segði ein av donsku monnum í bankaeftirlitið um støðuna í Sjóvinnubankanum, at hon var ikki góð, men tað mundi fara at legna seg kortini. Nakað soleiðis haldi eg, at Birgir Danielsen fyrrverandi nevndarformaður Sjóvinnubankans málið seg.

Tað tykist mær, at danska bankaeftirlitið hevði kunnað talað at fyrr og ávarað leiðsluna í Sjóvinnubankanum um, at óvurstur vandi var fyri, at bankin fór at koma í gjaldsteðg, men gjørdur teir tað? Tá ið teir so at enda tóku stigði, tá var tað ikki við mykingum, tað skuldi vera her og nú.

Hví fingur landsstýrismenninir so stutt skotbrá í októbur 1992? Var tað í roynd og veru fyri neyðini, at Sjóvinnubankin mátti og skuldi fara á tinnuna eitt tilvildarlígt vikuskifti í októbur? Hví skuldu landsstýrismenninir vera noyddir at tuska frá forsætisráðnum til tjóðbankastjórnar og aftur til forsætisráðharrans eftir nøkrum fáum tímum? Hví kundu hesir menn ikki fáa virðiligari viðferð? Hví skuldu teir ikki sleppa at summa seg? Eg kann hugsa mær, at teir hava verið skelkaðir og kanska eisini fjálturstungnir. Um leikur fór soleiðis fram, so kann

-Danir hava við frágreiðingunum hjá Ráðgevandi Nevndini vitað, ella, ið hvussu er, grunað, hvussu endin fór at vera, og tí hava teir so ella so eisini moralska ábyrgd

tað hava verið tilætlað psykologisk herferð, ið danir nýttu til tess at gera føroysku samráðingarmenninir moyrar og mótlitlar. Gud veit, at vit høvdu ikki mála-kort á hondini, so longu frammanundan var støðan veik hjá okkum føroyingum. Hesir neyðar menn fara frá forsætisráðharranum um til tjóðbankastjórnar og aftur til forsætisráðharrans. Tá ið teir komu aftur til forsætisráðstovuna útípeðir, liggur skrivaður sáttmáli á borðinum, sum føroyingarnir við smáum broytingum skuldu undirskriva. *Take it or leave it!* Atli P. Dam og Jógván Sundstein skrivaðu undir og hava helst hildið, at nú var henda hættislíga og ótespiliga roynsla av, og ongantíð komi hon aftur, nú var leyst og liðugt. Kreppan var avhæsað.

Er tað hugsandi, at Schlüter forsætisráðharri og tjóðbankastjórnar vísu, at hetta var bara fyrsti leikur í longum talvi? Tað hevði verið forvitnisligt at sæð, hvussu leikur fór. Er einki upprit frá fundum í forsætisráðnum, ella hava teir har ongantíð umrøtt støðuna í Føroyum? Sjáldan er ein báran stök, søgdu teir gomlu. Fyrsti brotasjógvurin breyt sum

eitt skot av himli í sólarljósi og høgum heiðri í októbur 1992, og trý onnur ólægi komu honum á baki: Í februar 1993, í mai 1993 og aftur í októbur 1993, og tá ið vit svøvnpsikut høvdu narrað eyguni, var einki eftir, allur búskapur okkara var horvin, var tikið út á sjógv.

Fýra ferðir eru kosnu menn okkara famir tunga Kanossaferð (biddara-gongu) til Keyptmannahavnar. Var tað fyrri neyðini? Ella var hetta eisini leikur, ið hevði til endamáls at eyðmýkja og bloyta samráðingarmenn okkara - og føroysku tjóðina? Um danskir stjórnmenn - og Danski Banki ikki at gloyma - vísu eins lítið og føroyingar, so er hóast alt ein lítil uggi í tí, at so vóru hinir ikki smettin frægari enn okkara menn. Men ikki hugsi eg, at so var.

Rætt er tað, at føroyskir politikarar vóru firtir hvørja ferð danska ráðgevingamevndin púra beint ávaraði, talaði at og kom við hvøssum atfinningum viðvíkjandi gongdini í føroyska búskapinum, men Danmørk hevur verið í kreppu síðani 1973, so niðri á Kristiansborg dugdu menn at lesa døpurn frá-

greiðingina, soleiðis sum hon átti at lesast, tá ið vísmenninir lögdu hana á borðið hjá forsætisráðharranum. Tí ivist eg onga løtu í.

At danir hava virt okkum sum javnlíkar tøy farnu tjúgu árin, ivist eg heldur ikki í, og júst tí hava teir kanska hvept seg við í fyrstu syftu at leggja beinleiðis uppí, men teir hava vitað, ella, ið hvussu er, grunað, hvussu endin fór at vera, og tí hava teir so ella so eisini moralska ábyrgd. Eru Føroyar ikki málseki, ið liggur beinleiðis hjá forsætisráðnum, og varð frágreiðingin hjá ráðgevingamevndini ikki lögð á skrivborðið hjá forsætisráðharranum? Er tað ikki so? Ein frágreiðing, sum ár um ár gav føroyingum 03 í vitnisburði, men fingur vit nakrantíð fyrst munnliga og síðani skrivliga ávaring frá forsætisráðharranum sjálvum? Hví seta ráðgevandi nevndir á stovn? Hvat var setningur hennara? Eg spyrji bara.

Eisini kundi verið skoytt uppí, at um danskir stjórnmenn ikki hava viljað lagt uppí, so áttu teir um ikki annað at hugsað um danska rikiskassan, sum, ið hvussu so er, er teirra ábyrgd, tí

hann verður eisini raktur av føroysku kreppuni.

Undirgrundarmálið Timeo Danaos et dona ferentes

Føroyskir og danskir embætismenn og politikarar togaðust aftur og fram í samráðingum um yvirvaldsrætt okkara til undirgrundina, og føroyska sendinevndin kom heim aftur til Føroya aftur og aftur um av torvheiðum, men so knappliga glapp, alt gekk sum eftir lunn, Schlüter forsætisráðharri kemur í desember 1992 til Føroya eftir októbursskelkin, brosand, bliður og týður, at skriva undir sáttmálan um føroyska yvirtøku av undirgrundarmálinum. Vit vóru ovfarin, vit fingur stórfingna jólagávu frá dønnum, jólagávu, sum vit í roynd og veru áttu frammanundan. Longu tá vóru tað fólk, ið helst spurdu seg sjálvi, um okkurt mundi búgva undir, sigið mær, søgdu helst fleiri, ruggar alt rætt? Ljót hugsan, men hvat er í roynd og veru farið fram í undirgrundarmálinum, síðani bankar, land og fólk fóru á heysin?

22. desember 1992 gav føroyska landsstýrið donsku stjórnini lyftu um oljuvinnusamstarv. Í gerðarboðarupprittinum frá 12. októbur 1993 undir punkt d standa treytirnar, ið danska stjórnin setur okkum í sambandi við møgular oljuinntøkur. Treytirnar eru síðuliga orðaðar, ikki kann annað sigast, men tað verður spennandi at frætta, hvat úrslitið av felagssamráðingum, sum skulu vera hesum viðvíkjandi, fara at hava við sær. At vit mugu rinda dønnum lánini aftur, og at blokkstuðulin verður skerdur, um vit fáa oljuinntøkur, er bæði rimiligt og sunt, men vit mugu vóna, at úrslitið av samráðingunum ikki verður, at rásarum

okkara verður skert, at vit verða gøllhildin av donskum oljuáhugamálum. Hugsið tykkum um DONG (lesið: Mærsk) verður høvudstarfsgevi, og Danski Banki (lesið: Mærsk) fær klórna í eindarbankan. Tá standa vit penir.

Mær dámar ikki at kanna mær bitan, fyrr enn hann er svølgdur, men fáa vit olju upp úr føroyskum sjógvi, so verður tað í roynd og veru einasti kansur, vit nakrantíð fara at fáa, at styrkja føroyska búskapin dyggiliga, um tað skuldi hent, at tvískinningur kom í, tí hóttaföll, mugu vit rokna við, fara altíð at raka okkum við ávísam millumbilum. Vit kunnu geva dønnum burturav, gamaní, og fyrr var illa, men vit mugu undir ongum umstøðum lata ognarrætt og avgerðarrætt okkara til føroysku undirgrundina gleppa okkum av hondum.

Áðramáta, hevði tað í grundini verið púra óhugsandi, um olja einaferð fór at sprikja upp úr føroysku undirgrundini - um nakað føroyskt oljuvæki verður - at vit ikki høvdu verið so beinasamir at latið danir fingið burturav? Eitt er ið hvussu er greitt, og tað er tað, at roknað má við, um olja er, verður avlopskapitalur, ið sjálvt ikki vit fáa gloypt, sjálvt um vit hava dugað væl at skvatlað pening burtur. Eru serstakar grundir at halda, at danir ikki eiga at hava, ella kunna hava álit á okkum? Hava teir ikki tað, so er lítil grund at halda fram við rikisfelagsskapinum.

Fossbankin.

Fimti skelkurin kom so í októbur-novembur í fjør, tí tá snarði danska bankaeftirlitið lykilin í lās í Fossbankanum. Lítiðbeiggin í føroyska bankahæiminum mátti geva upp andan. Hann

Framhald á síðu 15

-Hvør veit, kanska hevur danska bankaeftirlitið longu bílagt ferðaseðil, og ætla sær at koma heim higar at snara lykilin í lās í Føroya Sparikassa, tí tað skal ikki bera til í framtíðini at reka ikki-danskt bankavirksemi í Føroyum?